

Operatiekamers zorgen voor grootste afvalberg in het ziekenhuis. Bij Noordwest gaat het om 155.000 tot 186.000 kilo per jaar. Tijd voor actie dus

Anesthesiemedewerkster Emmy Rodenburg rijdt een kar vol instrumentarium, verpakt in meatex, rond in het OK-complex. © jfoto.nl/Jan Jong

Martijn Gijsbertsen

ALKMAAR

Het meeste afval in ziekenhuizen, zo'n 25 tot 30 procent, komt uit operatiekamers. Om die gigantische 'berg' in te dammen, onderneemt de Noordwest Ziekenhuisgroep (NWZ) in Alkmaar en Den Helder actie.

Zo'n 100.000 OK-mutsen, 26.000 warmtedekens, 8.500 laryngoscoopbladen (worden gebruikt om beademingsbuizen in te brengen) plus 550 potten sevofluraan (narcosegas). Het zijn enkele willekeurige voorbeelden van spullen die in de zestien OK's - twaalf in Alkmaar en vier in Den Helder – veelvuldig worden gebruikt en afvalmateriaal opleveren.

Jaarlijks wordt in het NWZ 620.000 kilogram afval afgevoerd. Daarvan is 155.000 tot 186.000 kilo afkomstig uit operatiekamers.

Impact

„Qua vierkante meters neemt het OK-complex, het kloppend hart van het ziekenhuis, misschien 5 procent van de totale gebouwoppervlakte in. Tegelijkertijd hebben de operatiekamers, inclusief de uitslaapkamer en poliklinische OK voor dagbehandeling, een behoorlijke impact qua afval. Ze zijn de grootste vuilproducent”, vertelt Lara Glorie (43) uit Alkmaar. Zij is

facilitair beleidsmedewerker bij het NWZ en tevens projectleider van 'de Groene OK Noordwest'.

(Tekst gaat door onder de foto)

In de operatiekamer wordt de apparatuur in gereedheid gebracht. © jffoto.nl/Jan Jong

„Want er is een landelijk netwerk voor verduurzaming van operatiekamers. Het begint met bewustwording, 'wat maken we een boel afval met elkaar'. Dit besef is nodig om gedragsverandering te bewerkstelligen bij medewerkers. Wat verbruiken we, is dat allemaal nodig en zou het anders kunnen?“, vertelt Glorie.

Schrobsponsjes

„Door met een frisse blik te kijken naar eerder gemaakte keuzes, te onderzoeken of meer progressie op milieuvlak kan worden behaald, kom je tot nieuwe inzichten. Zo kwam iemand van de OK-afdeling zelf met het idee om onze schrobsponsjes, waarmee artsen voor een operatie hun handen wassen en die apart in plastic verpakt zitten, voortaan te bestellen zonder verpakking. Dat scheelt een bult plastic in de PMD-bakken (plastic, metaal en drankpakken, red.).“

Vanaf mei of juni wordt gestart met een proef om meatex of blue wrap in operatiekamers gescheiden in te zamelen. „Dat is een kunststofachtige papierdoek, blauw van kleur, dat vanwege hygiëneredenen om metalen instrumentariumbakken wordt gewikkeld. Het wordt ervan afgehaald en normaal gesproken bij het restafval gegooid. Meatex zorgt voor 8 procent van de totale hoeveelheid ziekenhuisafval, dat is veel volume. In plaats van het als restafval te behandelen en dus te verbranden, doen we het straks in

aparte bakken. Na afvalscheiding kan het worden verwerkt tot granulaat, een grondstof om nieuwe producten mee te maken.”

(Tekst gaat door onder de foto)

Afval uit operatiekamers wordt gescheiden in het Noordwest.© jffoto.nl/Jan Jong

Waar in het Noordwest veel medische instrumenten vaak eenmalig worden gebruikt, wordt onderzocht of deze 'disposables' (wegwerpstukken) vervangen kunnen worden door herbruikbare artikelen.

Instrumentarium

„We willen bekijken waar we van 'single-use' - kunnen overstappen naar 'reusable' instrumentarium. Dat geldt bijvoorbeeld voor laryngoscoopbladen. We zijn aan het onderzoeken of we naar een andere variant kunnen overstappen, die we kunnen hergebruiken en steriliseren waardoor ze jaren mee kunnen. Kan dat niet, dan gaan we onderdelen van het instrumentarium recycleren: het metaal van de hulpmiddelen kan worden omgesmolten en voor iets anders worden hergebruikt”, licht Glorie toe.

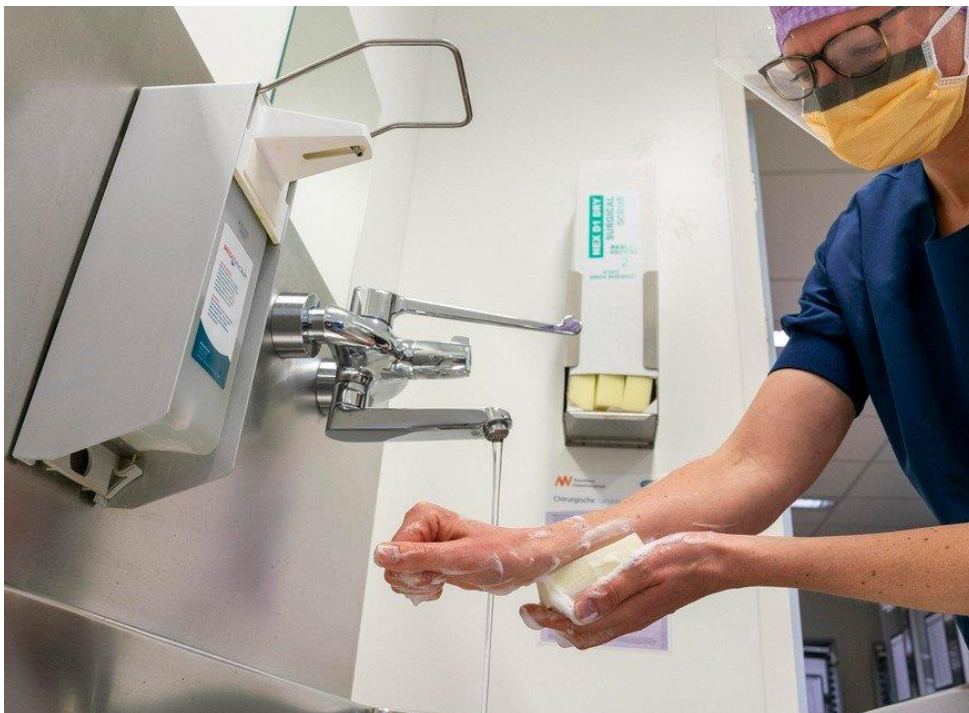
Zij benadrukt dat de patiëntveiligheid qua hygiëne en kwaliteit nooit in gevaar komt en 'altijd op een' zal staan, dus boven het duurzaamheidsaspect. „Maar bij narcosedekens kun je je best afvragen of daar geen wasbare variant voor bestaat. We gaan beter nadenken over wat we inkopen, dat geldt niet alleen voor de OK, ook voor andere zaken; meubilair, zoals ziekenhuisbedden en stoelen, personeelskleding, voeding. Wat doen we ermee als we het niet langer nodig hebben? Dat moet voor aanschaf duidelijk zijn. We willen toe naar circulaire bedrijfsvoering, dat nagenoeg alles een tweede leven kan krijgen. Daarvoor moet ketensamenwerking met leveranciers ontstaan.”

Beademingstoestellen

Bij de aanschaf van nieuwe beademingstoestellen dit jaar is het de uitdrukkelijke wens van het NWZ om deze uit te rusten met een filter, waarmee sevofluraan kan worden opgevangen.

„Dit middel heeft een tientallen malen groter effect op het milieu dan CO₂, al is het de minst schadelijke variant van dampvormige narcosegassen. Wanneer we dit afvangen en verwerken tot nieuw gas, blijkt uit analyse, besparen we de atmosfeer net zo veel uitstoot als wanneer er 200.000 kilometer met een personenauto wordt gereden.”

(Tekst gaat door onder de foto)

Voor een operatie worden handen gewassen met schrob sponsjes. © jfoto.nl/Jan Jong

Ook op het gebied van energiebesparing, luchtbehandeling en installatietechniek wordt door het NWZ - bij verbouw/nieuwbouw - een steeds 'groenere' koers gevaren.

En in plaats van wegwerpbekers op de OK-afdeling (50.000 per jaar) worden nu stenen mokken gebruikt. „Medewerkers waren tot voor kort gewend onder meer hun eigen saladebakje na gebruik in de vaatwasser van het ziekenhuis te doen. Die moeten ze nu mee naar huis nemen, we hebben die capaciteit voor mokken nodig.”

Wegwerpbekers

Noordwest wil de hoeveelheid wegwerpbekers, ook onder niet-OK-medewerkers, patiënten en bezoekers (anderhalf tot twee miljoen per jaar),

sowieso aanpakken. „In kantoor- en patiëntzones willen we het gebruik flink verminderen. Papieren bekertjes die we desondanks toch uitgeven, worden mogelijk gerecycled naar nieuwe producten.” Het NWZ zamelt jaarlijks 180.000 kilo papier en karton in voor hergebruik.

(Tekst gaat door onder de foto)

Het bukt van het potentiële afval in operatiekamers. © jffoto.nl/Jan Jong

Glorie merkt dat NWZ-collega's het interessant en leuk vinden om met milieu en duurzaamheid bezig te zijn.

„Na corona is het een verbindende factor. In plaats van met roosterproblemen, protocollen, heel hard werken en onzekerheid in het hier en nu kunnen ze bezig zijn met iets concreets voor de toekomst. In plaats van dat je op je werkt komt en doet wat je altijd doet, kan personeel actief en creatief meedenken over hoe wij met dit thema willen omspringen. Het is een onderwerp dat door iedereen, inclusief de raad van bestuur, een warm hart wordt toegedragen.”

GP Groot

Sinds eind 2021 heeft het Noordwest Ziekenhuis (NWZ) een nieuwe afvalverwerker: GP Groot. Dit Alkmaarse bedrijf heeft circulariteit, zo veel mogelijk reststoffen hergebruiken als grondstoffen voor nieuwe producten, hoog in het vaandel staan.